

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportista

Lausunnon antaja: Iivo Vehviläinen

1. Ehdotetut toimet näyttävät perustuvan pääosin työryhmän jäsenten ja pysyvien asiantuntijoiden näkemyksiin, eikä niiden taustalla olevaa mahdollista tietopohjaa avata raportissa kuin pintapuoleisesti.
2. On epäselvää mitä markkinapuutteita ehdotetut toimet korjaisivat. Raportissa on esitetty yhden skenaarion perusteella arvio jouston "tarpeesta" vuonna 2030. Epäselväksi jää, mikä estää markkinatoimijoita vastaamaan kyseiseen tarpeeseen vuoteen 2030 mennessä, joko kokonaan tai osittain.
3. Ehdotus sinänsä vaikuttaa markkinoihin: joustoon kykenevän kapasiteetin voi kannattaa jäädä odottamaan mahdollisia investointitukia.
4. Raportissa ei esitetä uskottavia vaikutus- tai kustannusarvioita, mikäli ehdotettu tukimekanismi toteutetaan.
5. Ulkopuolisten tahojen on vaikea tukea valmistelua riippumattomilla arvioilla, koska tarvittavaa dataa, mm. naapurimaiden sähkömarkkinoiden muutosten vaikutuksista (pohjoismaisen tukku markkinan kysyntä- ja tarjontatiedot hinta-aluekohtaisesti) tai kulutuksen rakenteesta (Fingridin Datahubin tuntiaineisto), ei ole saatavilla, toisin kuin eduskunta on Sähkön hinta kuriin - kansalaisaloitteen yhteydessä annetuissa ponsissa edellyttänyt.
6. Raportissa ei käsitellä lainkaan tuen myöntämisen mahdollisia vaikutuksia toimijoiden markkinavoimaan. Tutkimuskirjallisuuden valossa keskittynyt omistusrakenne on ongelmallinen erityisesti, mikäli suuret toimijat kontrolloivat merkittävää osuutta joustavasta kapasiteetista.

7. Fossiilittoman jouston tukimekanismia on esitetty rahoitettavaksi sähkönkäyttäjiltä kerättävän erillisen tariffin kautta. Mikäli tällainen tariffi perustuu suoraan käytetyn sähkön määrään, snt/kWh, nostaa se sähkön käyttäjien maksamaa hintaa suhteessa sähkön yhteiskunnallisen arvoon. Tämä tekee sähkön käytön ja samalla yhteiskunnan sähköistymisen kalliimmaksi, kuin jos rahoitus toteutettaisiin esimerkiksi suoraan budjettivaroista.

8. Valmistelu on tehty työryhmässä, jonka pysyvät asiantuntijat ovat kaikki toimialan edustaja. Selvää pitäisi olla, että mahdolliset tuensaajat tai siitä hyötyjät eivät saisi olla valmistelemissa itselleen tukimekanismeja, vaan tukimallin pitäisi olla riippumattoman asiantuntevan tahon toteuttama. ”Työryhmän enemmistön näkemyksen” sijaan monia esitetyistä yksityiskohdista voidaan arvioida tutkimuskirjallisuuden tai muualta saatujen kokemusten valossa. Suomessa soveltuva taho tukimallin suunnitteluun voisi olla Energiaviraston Uusiutuva energia -ryhmä, joka on aiemmin suunnitellut huolellisesti vastaavia tarjouskilpailumenettelyjä.

9. Suomessa on aiemmin varottu puuttumasta sähkömarkkinoiden toimintaan. Mikäli, kuten raportissa arvioidaan, ollaan siirtymässä satojen miljoonien eurojen suuruisien tukien jakamiseen, on perusteltua edellyttää valtionhallinnolta riittävää tilaajaosaamista tukien valmistelussa.

Iivo Vehviläinen

Työelämäprofessori

Taloustieteen laitos

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Vehviläinen Iivo

Aalto yliopisto/Kauppakorkeakoulu